

Фарион Л. В.

Житомирский национальный агроэкологический университет

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ ПОНЯТИЙНОГО АППАРАТА «УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ»

Резюме

Обоснован понятійно-категоріальний апарат устійчивого розвитку. Исследованы и систематизированы теоретические подходы к определению понятия «сельские территории». Раскрыты суть и основные детерминанты устійчивого развития сельских территорий.

Ключевые слова: устійчивое развитие, сельское хозяйство, сельские территории, концепция устійчивого развития, методология.

Farion L. V.

Zhytomyr National Agroecological University

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE FORMATION OF THE CONCEPTUAL APPARATUS "SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL TERRITORIES"

Summary

The conceptual and categorical apparatus of sustainable development is grounded. The theoretical approaches to the definition of rural territories are researched and systematized. The essence and the basic determinants of sustainable development of rural territories are revealed.

Keywords: sustainable development, agriculture, rural territories, concept of sustainable development, methodology.

УДК [330.341.4+330.31]

Шепетько Р. І.

Національна академія державного управління при Президентові України

ВІДТВОРЮВАЛЬНА СТРУКТУРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕОІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ

Проведено аналіз відтворювальних пропорцій економіки України. Досліджено співвідношення між кінцевими споживанням, відтворенням та нагромадженням капіталу; між проміжним споживанням і доданою вартістю. Визначаються основні диспропорції відтворювальної структури та пріоритетні напрями їх усунення.

Ключові слова: неоіндустріалізація, відтворювальна структура, кінцеві споживчі витрати, валове нагромадження капіталу, валова додана вартість, проміжне споживання, енергоємність економіки, знос основного капіталу.

Постановка проблеми. Як відомо, Україні дісталась у спадок від колишнього Радянського Союзу малоефективна, матеріаломістка, енергоємна і екологічно небезпечна економіка з деформованою структурою промисловості, де переважали застарілі технології виробництва, відсталій агропромисловий сектор і добувна промисловість. Протягом тривалого часу перевага надавалась розвитку галузей, що виробляли не споживчі товари, а засоби виробництва та продукцію військово-промислового комплексу. Тоді як соціальним галузям приділялось недостатньо уваги. Якщо у країнах Заходу виробництво товарів народного споживання сягало 60% ВВП, то у промисловості УРСР – лише 30%.

Сьогодні перед суспільством України стоїть завдання – забезпечити стале економічне зростання не за рахунок екстенсивних чи спекулятивних факторів, а шляхом розбудови ефективної відтворювальної структури у реальному секторі економіки із врахуванням конкурентних переваг нашої країни на засадах інноваційно-інтенсивного розвитку. Передумови такого розвитку «визначаються насамперед пропорціями між споживчими витратами та інвестуванням економіки, пропорціями розподілу наявних доходів між інститу-

ційними секторами економіки, обсягами та способом використання зовнішніх інвестицій» [1, с. 4]. Тому дослідження сучасних відтворювальних пропорцій у структурі національної економіки та пошук механізмів їх вдосконалення є важливим етапом на шляху неоіндустріалізації економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам побудови ефективної структури економіки для забезпечення тривалого економічного зростання приділяли увагу лауреати Нобелівської премії С. Кузнець [2] і В. Леонтьєв [3; 4]. Дослідження відтворювальної структури економіки України міститься у працях таких вітчизняних вчених, як В. Гесць та Л. Шинкарук [5], Я. Жаліло [1], С. Біла [6], І. Крючкова [7; 8] та ін. Водночас, незважаючи на значну кількість публікацій, відсутній комплексний підхід щодо дослідження відтворювальної структури, наявних диспропорцій та ефективних шляхів їх ліквідації.

Мета статті полягає в аналізі сучасної відтворювальної структури економіки України, особливостей її формування, виявленні основних диспропорцій та пошуку пріоритетних напрямів їх усунення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування ефективної відтворювальної структури

суспільного капіталу є базовою умовою для забезпечення стійкого економічного розвитку країни та підвищення рівня життя її громадян. До основних відтворювальних пропорцій належать відношення: а) між споживанням, відтворенням (амортизація) та нагромадженням; б) проміжним споживанням і доданою вартістю; в) між виробництвом засобів виробництва та предметів споживання; г) між галузями матеріального виробництва та інфраструктурою.

Відношення між кінцевими споживчими витратами та валовим нагромадженням капіталу є одними із основних пропорцій відтворювальної структури. Оскільки «збільшення норми нагромадження капіталу зазвичай підвищує технічний рівень капітальних ресурсів, що поліпшує такі якісні характеристики відтворювального процесу, як капіталоозброєність та продуктивність праці, з одного боку, і капіталоємність та матеріалоемність продукту – з іншого» [1, с. 5]. Валовий внутрішній продукт країни (ВВП) складається з наступних ланок: споживання, нагромадження та чистий експорт. Як показує досвід країн світу, для забезпечення високих темпів розвитку країни та рівня життя її громадян необхідне наступне співвідношення між цими ланками: нагромадження капіталу (або валові інвестиції) – 20–25% ВВП; споживчі витрати – 70–75%; чистий експорт – 5%. Проте згадані пропорції економік різних країн світу мають суттєві відмінності, наприклад, розвинутим країнам притаманна висока частка споживчих витрат – понад 80% ВВП при рівні нагромадження капіталу – менше 20% [9, с. 36–37]. У країнах, що перебувають у стані структурної перебудови та прискореного економічного зростання (наприклад, країни Західної Європи у 50-х роках, Японія у 60-х роках або Китай у 90-х роках ХХ ст.), норма нагромадження становила понад 30% від ВВП.

З іншого боку, надмірна частка валового нагромадження у ВВП країни протягом тривалого часу може свідчити про низьку ефективність капітальних

інвестицій. Так, для економіки УРСР була характерна висока норма нагромадження – понад 25% ВВП, при низькому рівні їх ефективності. Зокрема, у 1990–1995 рр. показник накопичення капіталу становив понад 26% від ВВП, та вже в наступні п'ять років він знизився до 19,7%. Динаміка обсягів валового нагромадження основного капіталу в Україні за 2000–2008 рр. була позитивною, за цей час норма нагромадження знову зросла до 27,9%, що створювало сприятливі умови проведення неоіндустріалізації країни (табл. 1).

У період світової фінансової кризи 2008–2009 рр. в Україні різко зменшився обсяг капітальних інвестицій в основний капітал – показник валового нагромадження знизився з 27,9% до 17,0% від ВВП. І, незважаючи на незначне зростання протягом 2010–2011 рр. – до 20,5%, показник так і не досяг свого докризового рівня. Період 2012–2013 рр. характеризується поступовим зменшенням капіталовкладень у основні фонди (до 16,4% від ВВП у 2013 р.), це свідчить про те, що українська економіка так і не змогла відновитися після фінансової кризи. Згорання інвестиційних капіталовкладень та виведення коштів із реального сектора економіки продовжувалось. Особливо критичних розмірів цей процес набув у період російської агресії у 2014 р., тоді показник валового нагромадження знизився до 14,0% (рис. 1). При таких показниках не може бути й мови про проведення повномасштабної неоіндустріалізації в країні, а лише про збереження наявного промислового потенціалу.

У структурі ВВП протягом 2004–2015 рр. помітне постійне зростання питомої ваги кінцевих споживчих витрат (із 71,2% у 2004 р. до 90,1% у 2014 р. та до 95,4% у I кварталі 2015 р.) (табл. 1). Одночасно це супроводжувалось погіршенням сальдо зовнішньоторговельного балансу України, що свідчить про збільшення споживання за рахунок зростання обсягів імпорту товарів і послуг, а також за рахунок скорочення нагромадження капіталу (рис. 1). Це створює несприятливі умови для здійснення неоіндустріально-структурних

Таблиця 1

Динаміка структури ВВП за категоріями використання, %

Показник	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ¹
Темпи зростання ВВП, %	5,9	9,1	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,9	2,2	-15,1	4,1	5,4	0,2	0,0	-6,8	-17,2
Кінцеві споживчі витрати, %	75,2	76,6	75,4	75,4	71,2	76,5	78,1	77,5	80,1	84,7	84,4	85,5	88,3	91,8	90,1	95,4
Валове нагромадження основного капіталу, %	19,7	19,7	19,2	20,6	22,6	22,0	24,6	27,5	26,4	18,3	18,1	18,4	19,4	17,3	13,9	12,0
Зміна запасів оборотних коштів, %	0,0	2,1	1,0	1,4	-1,4	0,6	0,1	0,7	1,5	-1,3	0,3	2,1	0,2	-0,9	0,1	-1,1
Валове нагромадження капіталу, %	19,7	21,8	20,2	22,0	21,2	22,6	24,7	28,2	27,9	17,0	18,4	20,5	19,6	16,4	14,0	10,9
Експорт, %	62,4	55,4	55,1	57,8	63,6	51,5	46,6	44,8	46,9	46,4	46,5	49,4	47,4	42,9	39,4	50,7
Імпорт, %	-57,4	-53,8	-50,7	-55,2	-56,0	-50,6	-49,4	-50,5	-54,9	-48,1	-49,3	-55,4	-55,3	-51,1	-43,6	-57,1
Чистий експорт, %	5,0	1,6	4,4	2,6	7,6	0,9	-2,8	-5,7	-8,0	-1,7	-2,8	-6,0	-7,9	-8,2	-4,2	-6,4

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України

¹ Дані за I квартал 2015 р.

перетворень у країні та негативно позначається на концентрації ресурсів для забезпечення майбутнього розвитку.

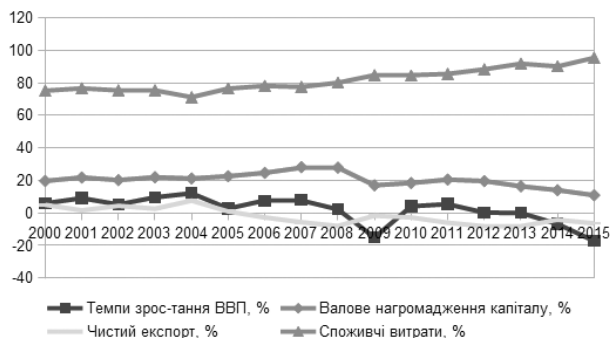

Рис. 1. Динаміка структури ВВП за категоріями використання

Водночас варто відзначити, що формування оптимальної відтворювальної структури національного господарства залежить не лише від динаміки норми нагромадження, але й від її ефективності. Важливу роль у цьому процесі відіграє галузевий напрямок прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в основний капітал, оскільки разом із іноземними інвестиціями в країну приходять нові технології, кваліфіковані кадри та створюються нові робочі місця.

На нашу думку, перспективними напрямками інвестицій з позицій реалізації конкурентних переваг та побудови моделі неоіндустріально-інноваційного розвитку України є сільське господарство та переробна промисловість (машинобудування, будівництво, легка і харчова промисловість). Але, на жаль, за період 2010–2014 рр. найбільшу питому вагу у структурі ПІІ склали капіталовкладення у сферу послуг, зокрема у: фінансову та страхову діяльність, операції з нерухомістю, телекомунікації, орендну діяльність та торгівлю. Серед галузей реального сектору економіки найбільше інвестицій поступило в металургійний комплекс. Така структура ПІІ в економіку України є несприятливою для здійснення неоіндустріальних перетворень та модернізації національного господарства і фактично консервує технологічну відсталість і низьку конкурентоспроможність промисловості (рис. 2).

Рис. 2. ПІІ у галузі економіки України за 2010–2014 рр., %

Ступінь зносу основних фондів національного господарства України також викликає тривогу, оскільки цей показник суттєво зріс із 43,7% у 2000 р. до 76,7% у 2012 р. (рис. 3). Фактично основний капітал економіки досяг свого критичного рівня зношеності та потребує заміни або капітального ремонту. Через високий рівень спрацювання він не здатний забезпечувати ефективність та конкурентоспроможність виробництва, що стає причиною значних збитків.

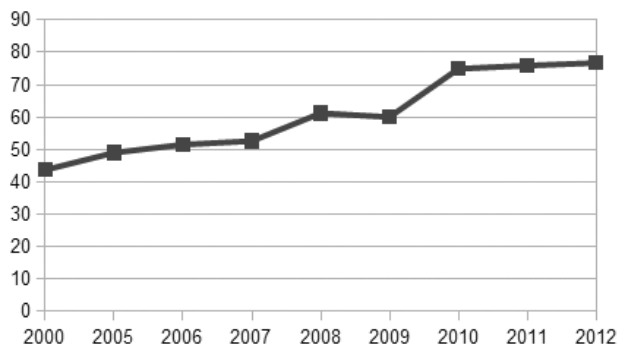

Рис. 3. Динаміка зносу основних фондів в Україні, %

Найгірший ступінь зносу у сфері транспорту і зв'язку (96% у 2012 р.), також викликає занепокоєння ситуація у добувній галузі (за 2000–2012 рр. зношеність зросла на 12,3 в. п. – до 54,1%) та у сфері енергетики і газопостачання (зростання

Таблиця 2

Знос основних фондів за видами економічної діяльності, %

Показник	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	+ / -
Усього	43,7	49,0	51,5	52,6	61,2	60,0	74,9	75,9	76,7	+33,0
Сільське господарство	47,3	52,2	48,2	46,2	45,7	39,6	40,8	32,6	34,6	-12,7
Добувна галузь	41,8	49,6	49,9	49,8	52,9	46,1	47,8	56,3	54,1	+12,3
Переробна промисловість	52,0	59,2	60,0	59,7	57,3	64,9	66,8	56,8	57,2	+5,2
Енергетика і газопостачання	46,6	60,6	60,9	62,2	62,0	62,2	60,7	57,0	58,4	+11,8
Будівництво	49,2	45,1	40,8	39,3	41,0	46,0	50,1	58,8	55,1	+5,9
Торгівля і ремонт	38,8	31,9	29,8	22,0	26,4	28,7	32,1	37,1	42,0	+3,2
Діяльність готелів і ресторанів	36,0	31,6	37,7	39,2	41,5	42,1	43,4	32,4	33,4	-2,6
Транспорт та зв'язок	50,5	48,5	60,4	66,9	82,4	83,9	94,4	95,6	96,0	+45,5
Фінансова діяльність	23,1	29,6	26,7	25,0	24,7	26,1	28,7	35,3	45,6	+22,5

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України

на 11,8 в. п. – до 58,4% за 2000–2012 рр.). Суттєво покращилась ситуація у переробній галузі (ступінь зношеності основних фондів знизився із 66,8% у 2010 р. до 57,2% у 2012 р.), але показник все ще залишається на високому рівні. Найкраща ситуація в сільському господарстві (34,6%) та у готельно-ресторанному бізнесі (33,4%) (табл. 2).

Причиною такої катастрофічної ситуації із ступенем зносу основних фондів української промисловості, на думку Я. Жаліла, є відсутність «дієвого контролю витрачання амортизаційних коштів, що дає змогу підприємствам витратити їх на цілі, не пов'язані з інвестуванням в основні засоби» [1, с. 8]. Наслідком цього є стан, коли для багатьох українських підприємств амортизаційні відрахування перестали бути ефективним засобом інвестиційних капіталовкладень. Тоді як у більшості розвинених країн амортизація є одним із головних важелів регулювання розширеного відтворення основних фондів. У загальних інвестиціях на неї припадає 65–70%, і при цьому вона помітно потіснила прибуток і запозичені кошти [1, с. 9]. Ще однією причиною надмірного рівня зносу основного капіталу є відсутність бажання у іноземного інвестора вкладати інвестиції в реальний сектор української економіки (рис. 2).

Для аналізу ефективності відтворювальної структури економіки особливе значення має дослідження співвідношення між валовою доданою вартістю (ВДВ) та проміжним споживанням (ПС) у випуску продукції. ВДВ визначається виробничим методом як різниця між випуском продукції та ПС.

Відтворювальна структура економіки України характеризується високою часткою проміжного споживання, що свідчить про надмірну ресурсомісткість виробництва. За період 2003–2013 рр. частка ПС коливалась в діапазоні від 60,3% до 62,6% від ВВП (табл. 3). Причинами такої високої ресурсомісткості, на нашу думку, є спеціалізація української промисловості на виробництві продукції із низькою доданою вартістю та висока енергоємність виробництва.

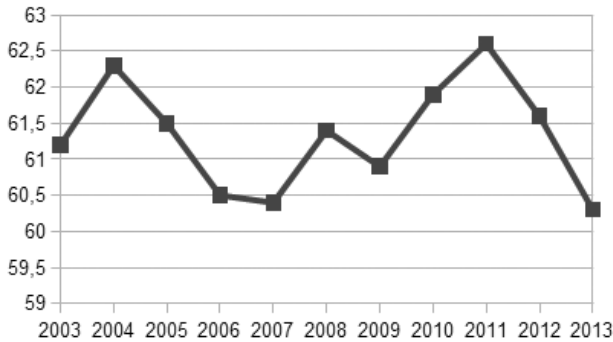

Рис. 4. Динаміка ПС у випуску продукції у 2003–2013 рр., %

Період з 2008 до 2011 р. характеризується тенденцією зростання ПС у структурі ВВП, що пов'язано із наслідками світової фінансової кризи,

а також тінізацією та приховуванням частини виробленої продукції від оподаткування (рис. 4). Найбільше зростання ПС відбулось у переробній промисловості (з 78,1% у 2008 р. до 83,6% у 2011 р.), у сфері транспорту і зв'язку (з 46,9% у 2009 р. до 49,9% у 2011 р.), паливно-енергетичному комплексі (з 62,9% у 2008 р. до 67,5% у 2011 р.), а також на будівництві (з 72,3% у 2009 р. до 75,1% у 2011 р.). Період зниження частки проміжного споживання з 2011 р. пов'язаний, на нашу думку, із так званими «Харківськими угодами», підписаними у 2010 р., згідно яких Україна отримала знижку на вартість російського газу.

Як можна помітити з рис. 5, найменша питома вага проміжних витрат у 2013 р. спостерігається у сфері послуг, зокрема, в освіті (27,5%), охороні здоров'я (33,8%) і торгівлі (45,6%), тоді як найбільша частка проміжних витрат – у реальному секторі економіки, зокрема, у переробній промисловості (81,2%), на будівництві (77,9%) і паливно-енергетичному комплексі (68,5%). Вказані параметри ПС не відповідають загальносвітовим тенденціям розвитку економіки, зокрема щодо переважання частки галузей із високим вмістом ВДВ.

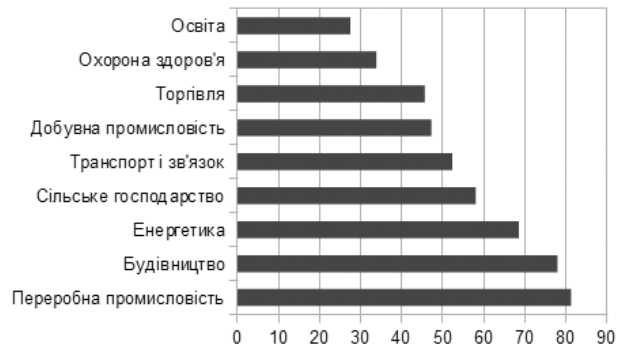

Рис. 5. Частка ПС у випуску продукції за видами діяльності у 2013 р., %

Висока матеріаломісткість виробництва негативно впливає на конкурентоспроможність національної продукції як усередині країни, так і на світових ринках. Тому серед основних цілей, що стоять перед українським суспільством під час проведення неоіндустріалізації країни, такі: зниження питомої ваги ПС у структурі ВВП (зменшення частки ресурсо- і матеріаломістких галузей, таких як паливно-енергетичний комплекс, металургія, хімічна та нафтова промисловість); стимулювання прискореного розвитку галузей із високою доданою вартістю, що орієнтовані на випуск кінцевої продукції (наприклад, машинобудування, легкої та харчової промисловості). Головним індикатором підвищення ефективності відтворювальної структури України є зростання величини ВДВ і, як наслідок, зростання ВВП.

До головних диспропорцій відтворювальної структури економіки України належить також висока енергоємність промисловості. Це зумовлено

Таблиця 3

Динаміка частки ВДВ і ПС в загальному випуску продукції, %

Показник	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Випуск продукції, %	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Проміжне споживання, %	61,2	62,3	61,5	60,5	60,4	61,4	60,9	61,9	62,6	61,6	60,3
Додана вартість, %	38,8	37,7	38,5	39,5	39,6	38,6	39,1	38,1	37,4	38,4	39,7

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України

відсутністю реальної державної політики та ефективних заходів із енерго- і ресурсозбереження, а також субсидіюванням протягом тривалого часу енергостворюючих та енерговитратних галузей економіки (наприклад, вугільної галузі та металургії). Як відомо, металургійний комплекс тривалий час був головним джерелом валютних надходжень в Україну, а «негаразди у вугільній галузі мають значний потенціал виникнення масштабних соціальних конфліктів» [10, с. 63].

Економіка України, за оцінками компанії Enerdata, є однією із найбільш енергоємних економік у світі, хоча в країні протягом 2001–2014 рр. існує довготривала позитивна динаміка зменшення енергоємності з невеликими перервами (2005 р. і 2009–2010 рр.). За цей час показник енергоємності зменшився в 1,75 рази – з 0,562 у 2001 р. до 0,320 у 2014 р. (табл. 4). Та все ж рівень енергоспоживання в Україні залишається на одному з найвищих у світі, у 3,0 рази вищий, ніж у Німеччині, у 2,5 рази, ніж у сусідніх Польщі та Румунії, лише відносно показників енергоємності Росії Україні вдалось наздогнати та перегнати цю країну (рис. 6).

Оскільки в українській економіці домінують енергоємні та матеріаломісткі виробництва (металургія та галузі хімічної промисловості), які потребують значних обсягів імпортованих паливно-енергетичних ресурсів, а також в умовах російської військової агресії, цінових та митних воєн із цією країною, національна промисловість потребує значної структурної перебудови. Одним із основних завдань якої є підвищення енергоефективності та зменшення енергозалежності економіки. Це, у свою чергу, стане базовою передумовою для неіндустріалізації країни та зростання її конкурентоспроможності.

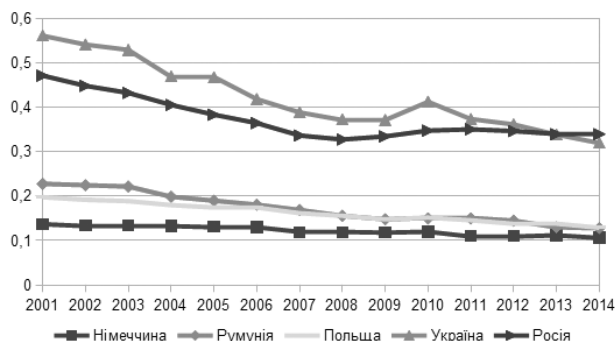

Рис. 6. Порівняльна динаміка енергоємності України

Окрім вищезгаданих пропорцій, аналізуючи відтворювальну структуру економіки, досліджують співвідношення між виробництвом предметів споживання і засобів виробництва, а також між галузями матеріального виробництва та інфраструктурою. Але у даній публікації результати ці дослідження не будуть наводитись.

Висновки. В Україні норма нагромадження в докризовому 2008 р. становила 27,9%, після чого відбулось суттєве її зниження – до 14,0% від ВВП у 2014 р. Рівень споживчих витрат за цей час суттєво зріс, причому це зростання відбулось переважно за рахунок зростання імпорту та зниження норми нагромадження. При таких показниках не може бути й мови про проведення повномасштабної неіндустріалізації у країні, а лише про збереження наявного промислового потенціалу.

До однієї із головних диспропорцій відтворювальної структури відноситься високий ступінь зносу основного капіталу (наприклад, у сфері транспорту та зв'язку – 96%). Причинами такої катастрофічної ситуації є відсутність дієвого механізму амортизаційних відрахувань, а також низький рівень інвестиційної активності в реальний сектор економіки. Так, протягом 2010–2014 рр. найбільший обсяг капіталовкладень скеровувався у сферу послуг, зокрема у фінансову діяльність, страхування та торгівлю. Серед галузей промисловості найбільше інвестицій поступило у металургію. Причинами такої незацікавленості іноземних інвесторів капіталізувати українську промисловість є несприятливість інвестиційного клімату через бойові дії на сході країни, високий рівень адміністративного втручання, корупція, нерозвиненість ринкової інфраструктури та низький рівень дотримання законності.

Окрім того, відтворювальна структура економіки України характеризується високою часткою проміжного споживання (понад 60% від ВВП), що свідчить про надмірну ресурсо- і енергоємність виробництва. Найбільша частка проміжних витрат є у переробній промисловості (81,2%) та будівництві (77,9%), що негативно впливає на конкурентоспроможність національної продукції. Енергоспоживання в Україні, незважаючи на тривалу тенденцію до його зменшення, все ще залишається на одному з найвищих рівнів у світі, перевищуючи у два-три рази показники європейських країн. Лише відносно показників енергоємності Росії Україна наздогнала та перегнала цю країну.

Виходячи із вищезгаданого, основними завданнями структурної перебудови економіки України повинно стати: зниження питомої ваги проміжного споживання у структурі ВВП; стимулювання розвитку галузей, що орієнтовані на випуск кінцевої продукції (наприклад, машинобудування, легка і харчова промисловість); підвищення ресурсоефективності національного виробництва; розвиток енергозберігаючих технологій.

Головним індикатором підвищення ефективності відтворювальної структури України є зростання питомої ваги валової доданої вартості і, як наслідок, зростання ВВП.

Перспективи подальших розвідок, на нашу думку, повинні вестись у напрямку удосконалення механізмів неіндустріалізації, оптимізації відтворювальної структури економіки та підвищення її ресурсо- і енергоефективності.

Таблиця 4

Порівняльна динаміка енергоємності України, 2001–2014 рр.

Країни	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	%/рік
Німеччина	0,137	0,134	0,134	0,133	0,131	0,130	0,119	0,119	0,118	0,120	0,110	0,110	0,112	0,106	-1,7
Румунія	0,228	0,225	0,222	0,199	0,190	0,181	0,169	0,156	0,148	0,150	0,150	0,145	0,130	0,128	-4,3
Польща	0,198	0,192	0,189	0,180	0,176	0,174	0,162	0,156	0,148	0,152	0,146	0,139	0,137	0,129	-3,0
Україна	0,562	0,542	0,530	0,470	0,468	0,419	0,389	0,373	0,372	0,413	0,374	0,362	0,339	0,320	-4,5
Росія	0,472	0,449	0,433	0,406	0,384	0,365	0,337	0,328	0,335	0,348	0,351	0,347	0,340	0,340	-2,6

Джерело: Energy Statistical Yearbook 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.enerdata.net/>

Список літератури:

1. Структурні перетворення в Україні: передумови модернізації економіки / А.П. Павлюк, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська [та ін.] ; за ред. Я.А. Жаліла. – К. : НІСД, 2012. – 104 с.
2. Modern Economic Growth, Rate, Structure and Spread, Simon Kuznets, New Haven and London Yale University Press, 1966. – 529 p.
3. Studies in the structure of the American economy, Oxford University Press, Oxford and New York, 1953.
4. The Structure of the American Economy, 1919–1929. By Wassily W. Leontief. Cambridge: Harvard University Press, 1941. Pp. xi, 181.
5. Структурні зміни та економічний розвиток України : [монографія] / В.М. Гець, Л.В. Шинкарук, Т.І. Артёмова, І.М. Бобух, В.Г. Бурлака [та ін.] ; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. – К., 2011. – 696 с.
6. Біла С.О. Структурна політика в системі державного регулювання трансформаційної економіки : [монографія] / С.О. Біла. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 408 с.
7. Відтворювальні макроструктурні процеси: започаткування гармонізації та прогноз на 2002 рік / І.В. Крючкова // Економіка і прогнозування. – 2001. – № 3. – С. 25–36.
8. Крючкова І.В. Структурні чинники розвитку економіки України / І.В. Крючкова. – К. : Наукова думка, 2004. – 317 с.
9. Дейнека Т.А., Базавлук Н.Г. Конкурентоспроможність у контексті суперечностей відтворювальної структури економіки країн світу / Т.А. Дейнека, Н.Г. Базавлук // Економіка розвитку. – 2013. – № 3. – С. 34–38.
10. Проблеми стратегічного планування економіки України у контексті нео-індустріальних перетворень / Р.І. Шепетько // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економіка». – 2015. – Вип. 12. – Ч. 3. – С. 60–64.

Шепетько Р. І.

Национальная академия государственного управления
при Президенте Украины

**ВОСПРОИЗВОДСТВЕННАЯ СТРУКТУРА ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ
В УСЛОВИЯХ НЕОИНДУСТРИАЛИЗАЦИИ**

Резюме

Анализируются воспроизводственные пропорции экономики Украины. В частности, исследуются соотношения между конечными расходами, воспроизводством и накоплением капитала; между промежуточным потреблением и добавленной стоимостью. Определены основные диспропорции воспроизводственной структуры и приоритетные пути их устранения.

Ключевые слова: неоиндустриализация, воспроизводственная структура, конечные потребительские расходы, валовое накопление капитала, валовая добавленная стоимость, промежуточное потребление, энергоёмкость экономики, износ основного капитала.

Shepetko R. I.

National Academy of Public Administration
under the President of Ukraine

**REPRODUCTIVE STRUCTURE OF UKRAINIAN GDP
IN TERMS OF NEO-INDUSTRIALIZATION**

Summary

This article researches the reproduction proportions of the Ukrainian economy. In particular, it explores the correlation between final consumption, reproduction and gross capital formation; between intermediate consumption and gross value added. It identifies major reproductive imbalances and priorities of their elimination.

Keywords: neo-industrialization, reproductive structure of GDP, final consumption expenditure, gross capital formation, gross value added, intermediate consumption, energy consumption per dollar of GDP, consumption of fixed capital.